

Faunabeheerplan, paragraaf reeën VHR

Uniforme richtlijn paragraaf reeën Fbp.

Februari 2014
Vereniging Het Reewild

Inhoud

1	Inleiding.....	3
2	VHR, als adviseur.....	4
3	De Wet: Besluit Faunabeheer, Artikel 10.....	5
4	VHR uniforme richtlijn opstellen Faunabeheerplan.....	6
5	Ree; inhoudelijke zaken voor beheer.....	7
6	Soortenbeschrijving; ree in Faunabeheerplan.....	8
7	VHR richtlijn, hoe verder?.....	11

Foto: Jan Huttinga

1 Inleiding

Vereniging Het Reewild is recent veelvuldig geconfronteerd met diverse problemen rond de uitvoering van het reewildbeheer in verschillende delen van het land. In een aantal provincies hebben deze problemen zelfs geleid tot het stilleggen van de beheeractiviteiten en dit veelal na langdurige juridische procedures in rechte.

Als belangenbehartiger van het ree in Nederland, baart dit ons grote zorgen. Immers de VHR staat voor de instandhouding van een duurzaam gezonde populatie reeën in ons land. Het niet uitvoeren kunnen geven aan noodzakelijk beheer is niet in het belang van het ree en leidt onherroepelijk tot vergroting van knelpunten en mogelijk schade aan de populaties ree zelf.

Als belangrijkste reden voor de ontstane situatie en ontwikkelingen kan de decentralisatie van het faunabeheer in Nederland worden genoemd. Provincies en Faunabeheereenheden zijn zelf verantwoordelijk voor het opstellen van het Faunabeheerplan.

Onder invloed van verschillende inzichten en door afstemming met de vele betrokkenen ontstaan soms beheerplannen die ruimte bieden aan partijen om deze aan te vechten. Steeds vaker met resultaat en wat de VHR betreft dus een ongewenst gevolg.

Als dé adviserende organisatie voor het ree in Nederland hebben wij daarom gemeend om met onze klankbordgroep deskundigen een uniforme richtlijn Fbp ree op te moeten stellen. Hiermee beogen wij een handreiking te doen aan alle verantwoordelijk betrokkenen. U kunt deze richtlijn zien als toetsingskader voor uw betreffende Fbp paragraaf ree.

Mede gezien onze recente ervaringen in de verschillende procedures in het land, zijn deze te ondervangen door gebruik te maken van deze richtlijn.

VHR gaat er vanuit u hiermee op gepaste wijze van dienst te zijn en hierdoor bij te dragen aan succesvol maatwerk ree-beheer in uw werkgebied.

2 Vereniging Het Reewild; adviseur

Doelstelling

De Vereniging Het Reewild streeft naar het behoud van duurzame populaties reeën (*Capreolus capreolus* L.) en de bevordering van het welzijn van reeën in Nederland.

Uitvoering

Om de doelstelling te realiseren dient deskundig en actief beheer op basis van door de overheid goedgekeurde beheerplannen te worden uitgevoerd. In de plannen, op te stellen door de Faunabeheereenheden (FBE's) worden populatiegegevens gerelateerd aan belangrijke factoren zoals voedsel, rust, ruimte, schade aan zowel flora als fauna en veiligheid. Het beheer zal worden uitgevoerd in overleg en in samenwerking met beheerders van cultuur- en natuurgebieden en met de daarbij betrokken overheden. Beheermaatregelen hebben zowel op terreinen waarin reeën leven als op de omvang van de populaties betrekking. De uitvoering van beheermaatregelen wordt in handen gegeven van deskundigen. Voor zover het actief ingrijpen in de populatie betreft, acht de Vereniging afschot een juiste en veilige methode. Conform de bedoelingen van de wetgever zullen adequaat opgeleide jagers -samenwerkend binnen Wildbeheereenheden(WBE's)- deze taak verrichten. De Vereniging draagt kennis uit en geeft voorlichting en adviezen. Tevens bevordert zij wetenschappelijk onderzoek. Om de doelstelling te realiseren dient deskundig en actief beheer op basis van door de overheid goedgekeurde beheerplannen te worden uitgevoerd. In de plannen, op te stellen door Faunabeheereenheden (FBE's), worden populatiegegevens gerelateerd aan belangrijke factoren zoals voedsel, rust, ruimte en schade aan zowel flora als fauna en veiligheid.

Gedragsregels

Leden van de vereniging dienen de reeën tegen onnodig lijden te beschermen. Bij de aantalregulatie zijn de uitvoerenden gehouden zich te gedragen zoals een goed jager betaamt. Schending van deze verplichtingen kan worden aangebracht bij de Stichting Tuchtrechtspraak Jacht- en Wildbeheer, gevestigd te Utrecht. Teneinde controle op en registratie van het afschot mogelijk te maken, worden geschoten reeën voorzien van een uniek nummer.

Toelichting

Het doel komt voort uit het feit dat het aantal reeën in ons land zich in de voorgaande decennia enorm is toegenomen. Gevolg hiervan is dat reeën inmiddels over vrijwel het hele land voorkomen. Hiertegenover staat dat het Nederlandse buitengebied intensief door de mens wordt gebruikt en ingericht waardoor er onder meer geen plaats meer is voor grote predatoren. De mens bepaalt dus direct en indirect de leefomstandigheden van reeën. Dit legt een morele en wettelijke zorgplicht op de mens om de gezondheid en het welzijn van het ree zoveel mogelijk veilig te stellen. Niet ingrijpen leidt namelijk tot overbevolking c.q. ruimtegebrek, waardoor voedselschaarste en stress optreden. Dit zijn omstandigheden waarin abnormale vatbaarheid voor ziekten ontstaan en ernstige gedragsafwijkingen voorkomen. Parasieten krijgen voorts grote invloed als gevolg van de verminderde weerstand van de reeën wat onherroepelijk leidt tot omvangrijke sterfte. Dit proces gaat naar het oordeel van de vereniging gepaard met onaanvaardbaar veel dierenleed. Wij vinden dit onethisch. De vereniging is daarom van oordeel dat een consequent en actief beheer van de sterk gegroeide populaties reeën noodzakelijk is. Zij pleit voor aantallen die in evenwicht zijn

met de leefomgeving en de daar geldende functies. De gezondheids- en welzijnstoestand van een ree kan volgens veterinaire inzichten worden bepaald aan de hand van verstoorde fysiologische processen, gedragsafwijkingen en het al dan niet aanwezig zijn van ziekten en parasieten. Aantalsregulatie kan eveneens noodzakelijk zijn in verband met verkeersveiligheid, volksgezondheid en de belangen van bos-, land- en tuinbouw.

3 De Wet: Besluit Faunabeheer, Artikel 10

Het faunabeheerplan bevat ten minste de volgende gegevens:

- a. de omvang van het werkgebied van de faunabeheereenheid;
- b. een kaart waarop de begrenzing van het werkgebied van de faunabeheereenheid is aangegeven;
- c. kwantitatieve gegevens over de populatie van de diersoorten ten aanzien waarvan een duurzaam beheer noodzakelijk wordt geacht, met inbegrip van gegevens over de aanwezigheid van de populaties in het betrokken gebied gedurende het jaar;
- d. een onderbouwing van de noodzaak van een duurzaam beheer van de in onderdeel c bedoelde diersoorten, waaronder een onderbouwde verwachting van de belangen als bedoeld in [artikel 68, eerste lid, van de wet](#) die zouden worden geschaad indien niet tot beheer zou worden overgegaan;
- e. een beschrijving van de mate waarin de in onderdeel d bedoelde belangen in de vijf jaren voorafgaand aan het ter goedkeuring indienen van het faunabeheerplan zijn geschaad;
- f. de gewenste stand van de in onderdeel c bedoelde diersoorten;
- g. per diersoort een beschrijving van de aard, omvang en noodzaak van de handelingen die zullen worden verricht om de gewenste stand, bedoeld in onderdeel f, te bereiken;
- h. per diersoort en gewas een beschrijving van de handelingen die in de periode, bedoeld in onderdeel e, zijn verricht om het schaden van de in onderdeel d bedoelde belangen te voorkomen, alsmede, voorzover daarover redelijkerwijs kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn, een beschrijving van de effectiviteit van die handelingen;
- i. voorzover het plan betrekking heeft op het beheer van edelherten, damherten, reeën of wilde zwijnen, een beschrijving van het voedselaanbod, de relatie tussen dit voedselaanbod en de grootte van de populatie van de betrokken dieren alsmede de mogelijkheden van uitwisseling met aangrenzende terreinen;
- j. een beschrijving van de plaatsen in het werkgebied van de faunabeheereenheid waar en de perioden in het jaar waarin de in onderdeel g bedoelde handelingen zullen plaatsvinden;
- k. de mogelijkheid en de voorwaarden om gebruik te maken van een aan de faunabeheereenheid verleende ontheffing op gronden van jachthouders die niet bij de faunabeheereenheid zijn aangesloten, mits die gronden binnen het werkgebied van de faunabeheereenheid vallen en voorzover die gronden plaatsen als bedoeld in onderdeel j omvatten waar planmatig beheer noodzakelijk is;
- l. voorzover daarover kwantitatieve gegevens beschikbaar zijn, een onderbouwde inschatting van de verwachte effectiviteit van de in onderdeel g bedoelde handelingen;

- m. een beschrijving van de wijze waarop de effectiviteit van de voorgenomen handelingen zal worden bepaald.

4 VHR uniforme richtlijn opstellen Faunabeheerplan

Vereniging Het Reewild heeft artikel 10, Besluit Faunabeheer op een logische wijze geordend als basis voor een Faunabeheerplan.

De letters (tussen aanhalingstekens) verwijzen naar het betreffende onderdeel uit Art. 10.

- 1 Beschrijving en begrenzing werkgebied FBE
- 2 Beleid
- 3 Historische schade aan belangen (F&Fwet)
 - Schade (E)
 - Welke handelingen (H)
 - Effectiviteit handelingen (H)
- 4 Het grofwild
 - Populatiegegevens
 - Aantallen (C)
 - Verspreidingsgegevens als deze per seizoen wisselen (C)
 - Voedselaanbod grofwild
 - Relatievoedselaanbod en grootte populatie (I)
 - Uitwisselingsmogelijkheden = ruimte (I)
- 5 Gewenste stand in relatie tot belangen
 - Inschatting schadings belang bij niets doen (D)
 - Onderbouwing noodzaak duurzaam beheer (D)
(Schade aan belang is niet op een andere bevredigende wijze op te lossen)
 - Gewenste stand (F)(gebaseerd op hoofdstuk 2, 3 en 4)
- 6 Beheerplan
 - Handelingen om gewenste stand te bereiken (G)
 - Aard
 - Omvang
 - Noodzaak
 - Onderbouwde inschatting effectiviteit handeling mbt regulatie (L)
 - Plaatsen en perioden handelingen om gewenste stand te bereiken (J)
 - Gebruik ontheffingen door niet aangesloten jachthouders (K)
 - Monitoring effectiviteit handelingen (M)

5 Ree; inhoudelijke zaken voor beheer

Voor planmatig reewildbeheer is onderstaande informatie noodzaak en vormt de basis voor het Faunabeheerplan.

Gegevens over reeën:

Locatie waarnemingen
Afschot; detail info; gewicht/geslacht/conditie
Dood gevonden/schade locatie's/aantallen t.b.v. de trend

Gegevens over schade:

Aanrijdingen
Landbouwschade
Bosbouwschade
Schade aan Natuur
Schade aan de soort zelf

Bovenstaande schade wordt weergegeven in:

Reeënkaart
Schadekaart
De combinatie van de reeën- en de schadekaart leidt tot de beheerkaart.

Het **Model van Haaften** geeft inzicht in kwaliteitsverschillen in- en tussen leefgebieden.

Het voorkomen en/of verminderen van belangrijke schade is de hoofdreden om reeën planmatig te beheren.

- 1 Schade aan belangen
 - Mogelijke schade aan belangen
 - Schade aan belangen in het verleden
 - Schade aan belangen in de toekomst
- 2 Preventieve en schadebeperkende belangen
 - Mogelijk schadebeperkende maatregelen
 - Preventieve en schadebeperkende maatregelen in het verleden
 - Gewenste stand
- 3 Beheer ter voorkoming en beperking van schade in de toekomst
- 4 Monitoring in de toekomst
- 5 Conclusie FBE

Voor nadere uitleg verwijzen wij u naar de VHR richtlijn reeënbeheer 2014.

6 Soortenbeschrijving; ree in Faunabeheerplan

Kenmerken

Reeën (*Capreolus capreolus*) zijn de kleinste hertachtigen die in Nederland leven. Het gewicht bedraagt dat van een flinke hond, zo'n 25 tot 30 kg. In de zomer hebben reeën een roodbruine vacht, in de winter kleurt die grijsbruin. De reeën hebben geen staart, maar de reegeit heeft een hangende pluk haren onder de anus dat het "schortje" wordt genoemd. Bij de bokken ontbreekt dat. Zowel de bokken als de geiten hebben opvallend wit gekleurde haren rond de anus, de z.g. spiegel. De reebok draagt een gewei, de geiten niet. Dat gewei wordt elk jaar in de herfst afgeworpen, waarna direct een nieuw gewei gaat groeien. In februari/maart is het volgroeid. Volwassen bokken hebben meestal 3 enden aan elke stang: een 6-ender. Een bokje met alleen twee stangetjes heet een spitsers en een bok met twee enden aan elke stang heet een gaffel. Maar, de leeftijd is niet af te lezen van het gewei! Reeën kunnen uitstekend horen en ruiken, maar het gezichtsvermogen is minder goed ontwikkeld, al kunnen zij bewegingen bijzonder goed opmerken.

Ecologie;

Biotoop

Reeën hebben een voorkeur voor een parkachtig landschap, d.w.z. een afwisseling van bos, weiljes, akkers, wildwallen, en ruige hoekjes. Maar het leefgebied van reeën beperkt zich niet tot dit type landschap. Momenteel komt het bijna in heel Nederland voor en leeft het in bos- en heidegebieden, in het polderland, in de duinen en in moerasgebieden en rietlanden. Reeën kunnen zich zo goed aanpassen dat ze ook al op minder natuurlijke terreinen voorkomen, zoals militaire oefenterreinen, bedrijventerreinen, grote spoorwegemplacements en zelfs in stedelijke randgebieden. Een geschikt gebied moet voldoen aan drie voorwaarden: voldoende voedsel, dekking en rust. Ontbreekt er één dan is het gebied al minder geschikt voor reeën en wordt het vaak bezet door jonge dieren of minder dominante dieren. Door het toegenomen aantal reeën leven er steeds meer reeën in het open akker- en polderland. Men spreekt dan over veldreeën.

Voedselkeuze

Reeën hebben gevarieerd, hoogwaardig en licht verteerbaar voedsel nodig. Per dag gaat het daarbij om zo'n 1,5 tot 2 kg voedsel. Het voedsel bestaat uit kruiden, grassen, vruchten en knoppen en bladeren van diverse boom- en struiksoorten, zoals eik, beuk, lijsterbes, acacia, braam, bosbes, varens e.d. Maar ook planten als koolzaad, haver, rogge, serradella en boekweit en zelfs paddenstoelen worden niet versmaad. Omdat plantendelen moeilijk te verteren zijn, is het ree een herkauwer. Reeën eten eerst snel de pens vol om dan op een veilige plek te gaan herkauwen. Vanuit de pens wordt het voedsel opgerispt, nog eens flink herkauwd, om vervolgens via de netmaag, boekmaag en lebmaag en de darmen verder verteerd te worden. Omdat ze een snelle stofwisseling hebben, heeft het ree op één dag zo'n zeven à acht perioden waarin het moet eten en herkauwen.

Hun vochtbehoefte halen reeën voornamelijk uit hun voedsel, al drinken ze wel wanneer er water voorhanden is.

Positie in voedselweb

Reeën zijn in natuurlijke situaties een voedselbron voor verschillende natuurlijke vijanden (predators), zoals de wolf, de lynx, en de bruine beer. Vooral voor de lynx vormen reeën het hoofdmenu. Ook de arend kan wel eens een kalf grijpen. In ons land zal de vos af en toe een kalf pakken of vreten van een overleden kalf. Verder lust een wild zwijn ook wel een kalf. Maar natuurlijke vijanden, die de stand echt kunnen beïnvloeden, ontbreken in Nederland. De grootste vijand van reeën is het verkeer, elk jaar sneuvelen in Nederland circa 10.000 reeën door aanrijdingen.

Gedrag;

Sociale organisatie en activiteit

In de zomer leven reeën vrijwel solitair in een eigen territorium. In de winter lopen ze vaak bij elkaar in groepen, z.g. sprongen. Vanaf eind maart/begin april gaan reeën hun territorium afbakenen. Ze doen dat door geurvlaggen af te zetten tegen struiken en boompjes en op krabplaatsen. Vooral de bokken verdedigen hun territorium agressief tegen andere bokken. Geiten zijn vaak wat toleranter en is vaak in gezelschap van een kalf van het vorig jaar en uiteraard van de nieuwgeboren kalveren.

In de winter zijn reeën veel toleranter naar elkaar toe; er is dan minder volwaardig voedsel te vinden waardoor ze zuinig met hun energie moeten omspringen. Ze vormen dan sprongen op de meest voedselrijke plekken. In deze periode zijn reeën extra gevoelig voor verstoring en energieverlies, omdat zij 's winters moeten teren op hun vetreserves.

Reeën communiceren met elkaar door verschillende geluiden te maken. Zo kunnen ze bijvoorbeeld "blaffende" geluiden maken, net zoals een hond. De spiegel is ook een communicatiemiddel. Bij gevaar wordt die namelijk opgezet waardoor die veel groter wordt en zo een niet te missen signaal geeft aan andere reeën: pas op, gevaar!

Voortplanting en overleving

De paartijd van het ree ligt in de periode half juli tot half augustus. Omdat de geit niet altijd direct bereid is om te paren volgen er soms wilde achtervolgingen door de bok, tot de geit wel bereid is. Na de paring deelt de bevruchte eicel zich tot een kiemcel, maar die ontwikkelt zich na die deling niet verder en blijft in de baarmoeder. Pas vanaf half december nestelt de kiem zich in de baarmoederwand en ontwikkelt zich een embryo. Men noemt dit de vertraagde implantatie. Was hier geen sprake van dan zouden de kalveren namelijk in de winter worden geboren. Vanaf midden mei tot in juni worden de meeste kalveren geboren. Normaliter krijgt een geit twee kalveren, soms wordt het een drieling. Een nat en koud voorjaar kan een hoge kalversterfte veroorzaken. Het is vrij normaal dat gemiddeld maar 50% van de kalveren uitgroeit tot een volwassen exemplaar.

Voorkomen;

Verspreiding

Het ree komt in bijna heel Europa voor, maar wel in verschillende dichtheden. In Scandinavië bijvoorbeeld komen reeën in lagere dichtheden voor dan in ons land. Dat geldt ook voor Spanje en Portugal. Alleen in Ierland komen géén reeën voor. Verder komt het ree ook in Siberië en Azië voor.

In Nederland kan men bijna overal reeën tegenkomen. Alleen in het Groene Hart van Zuid-Holland voelen ze zich nog niet goed thuis, al breiden ze zich elders in Zuid-Holland steeds verder uit.

Aantalsontwikkeling

Hoeveel reeën in Europa leven is niet exact aan te geven. Alleen al in Duitsland leven meerdere miljoenen reeën, maar niemand weet hoeveel precies.

In ons eigen land leven naar schatting circa 100.000 reeën. Reeën zijn erg moeilijk te tellen door hun verborgen leefwijze en daarom is een exact aantal niet te geven, zelfs geen benadering. Elk jaar worden in het voorjaar in heel Nederland de reeën geteld, maar de resultaten geven alleen inzicht in het aantal reeën dat minimaal aanwezig is.

Wanneer men nagaat dat rond 1950 “slechts” circa. 5.000 reeën in ons land voorkwamen, dan is wel duidelijk dat in pak weg 65 jaar de stand fors is gegroeid en dat zegt weer heel veel over het aanpassingsvermogen van de reeën.

Bronverwijzingen

Tekst: Roland H. Peltzer

Literatuur:

Poutsma, Joop., Waar reeën leven, Uitgave Vereniging het Reewild.

Thate, Mr. J.O., Het Reewild, Tweede, herziene en uitgebreide druk, 1970, Drukkerij N.V. J.J. Groen en Zoon, Leiden.

Kurt, Fred., Das Reh in der Kulturlandschaft, Sozialverhalten und Ökologie eines Anpassers, 1991, Verlag Paul Parey, Hamburg und Berlin.

Stubbe, Christoph., Rehwild, Biologie-Ökologie-Bewirtschaftung, 4^e neuarbeitete Auflage, 1997, Parey Buchverlag, Berlin.

Foto: Roland Peltzer

4 VHR richtlijn, hoe verder?

Uiteraard is deze richtlijn opgesteld als toetsingskader voor een op te stellen Faunabeheerplan. Het is aan de daartoe verantwoordelijke personen bij provincie en FBE om te komen tot een verdere juiste en inhoudelijke onderbouwing van dit plan. Het is en blijft maatwerk!

Vereniging Het Reewild is al ruim 60 jaar dé adviserende organisatie voor het ree. Ook voor uw inhoudelijke onderbouwing wil zij, binnen de grenzen van haar mogelijkheden, u graag van dienst zijn in het belang van het ree in Nederland.

VHR verwijst u daarom graag naar haar inhoudelijk deskundigen. Zij zijn volledig op de hoogte van alle recente ontwikkelingen op dit specialistische vlak en kunnen u met raad en daad terzijde staan.

Wanneer u prijs stelt op nadere informatie dan kunt u dit via email kenbaar maken; secretariaat@reewild.nl